

SZEPTEMBERI KÖSZÖNTŐ

Öröm tanítani és öröm tanulni. Ezzel az örömmel köszöntök minden diákot és tanárt, különösen pedig az elsőéves hallgatókat most, a Semmelweis Egyetem 237. tanévének kezdetén. Milyen egyetemre kerültek Önök?

A Semmelweis Egyetem jogelődjének, a Pázmány Péter Tudományegyetem Orvosi Karának alapítása óta szervesen együtt fejlődött az európai orvos-iskolákkal és egyetemek orvosi karaival. A XIX. század második és a XX. század első felében iskolateremtő, nemzetközileg megbecsült, a tudomány és a betegellátás legelső vonalába tartozó orvosprofesszorok sora fémjelezte az Egyetem rangját. Természetes volt, hogy kulturális kötődésünk miatt elsősorban német orientáltságú, kontinentális oktatási és betegellátási szerkezetet alakítottak ki elődeink. Nem kérdéses, hogy ez a struktúra hatékonyan tett eleget az orvos- és egészségügyi-képzés és a betegellátás területén a kor változó kihívásainak több mint másfél évszázadon át.

A Semmelweis Egyetem, mint szakegyetem egyedülálló helyet foglal el a hazai felsőoktatásban, s markánsan jelenik meg és elhelyezhető a magyar népegészségügy egészében. Sőt, nemzetközi összehasonlításban is megállja a helyét! Az Európai Unió közösségének egyetemünk neve jut először eszükbe, ha a magyar egészségügyi felsőoktatásról esik szó. Egyetemünk három nyelven oktat: majd 9000 hallgatójából közel 1300 idegen nyelven tanuló külföldi állampolgár. Az elmúlt években a Semmelweis Egyetemről került ki a magyar orvosok 42, a fogorvosok 70, a gyógyszerészek 50, a testnevelő tanárok és edzők 80 és a felsőfokú végzettségű egészségügyi dolgozók 27 %-a. Az Egyetem Doktori Iskolája számottevő aktivitást fejt ki a tudományos utánpótlás nevelésében is, valamint jelentős feladataink vannak a szakképzésben és a szakirányú továbbképzésben egyaránt. A Semmelweis Egyetem hazai és nemzetközi tudományos rangja is figyelemre méltó. Évente rendezünk jelentős nemzetközi kongresszust Budapesten, számos nemzetközi tudományos testületben képviseltetjük magunkat, a Magyar Tudományos Akadémia tagjai között szép számmal vannak jelen orvosprofesszoraink, hazai és nemzetközi tudományos pályázatok tucatját kanalizáljuk az Egyetemre; mindezek arra utalnak, hogy a Semmelweis Egyetem hosszabb távon is jelentős súllyal jelenik meg a hazai és a nemzetközi tudományos életben.

Ugyanakkor látnunk kell azt is, hogy a pálya presztízse jelentősen csökkent. Sajnálatos, hogy a társadalom kevésbé becsüli meg az egészséggel kapcsolatos szakmákat. Noha az egészségügyi pályák jelentős presztízsvesztését összefüggésbe lehet hozni az általános önpusztító életmóddal is, a vezetők felelőssége nem kerülhető meg. Fel kell ismerni azt az igazságot, hogy egy adott társadalom jó egészségi állapota a nemzeti jövedelem termelésének egyik alapvető pillére.

Mit jelent egyetemi polgárnak lenni?

A jövőt jelenti! Az egyetemisták kezébe van letéve hazánk, nemzetünk, Európa jövője. Az egyetemi polgár státusza tehát rangot és kötelezettséget jelent. A rang annak a lehetőségnek szól, amely révén felelős értelmiségi válhat az egyetemistából, aki a szakmai tudás mellett, ill. annak felhasználásával a dolgokról és a környező világról önálló, saját véleményre képes alkotni. Jelenti továbbá azt is, hogy környezete odafigyel véleményére, ad szavára, s ezáltal az értelmiségi ember formálni képes azt. A tanult ember az önálló véleményalkotáson túl döntésképes, s döntéseiért felelősséget vállal.

Az egyetemi polgárnak kötelezettségei is vannak. A kötelezettség nemcsak a diplomaszerzést jelenti. Természetesen ez az elsődleges feladat: a választott szakma alapjainak minél tökéletesebb elsajátítása. Ez azonban nem elégséges. Az egyetemi polgár felelősséggel tartozik saját magának, családjának, hazájának és a jövőnek. A felelősség szolgálatot jelent, ahogyan Márai írja: **„Az életnek értéket csak a szolgálat adhat, amellyel az emberek ügye felé fordulunk.”**

A felelősség igényességgel társul. A tanulás mellett legyen készítésünk a tudomány művelésére is. Ez elsősorban a professzoroktól váratik el. Eötvös Loránd 1891. rektori székfoglalójában a következőket mondta: **„Tudományos az iskola, tudományos a tanítás ott, de csakis ott, ahol tudósok tanítanak.”** Tudósnak nem a lexikálisan sokat tudót, hanem a tudomány alkotó művelőjét tartotta. Ám a világ titkainak megismerése nemcsak a tudósok kiváltsága. A minden emberben rejtőzködő kíváncsiság a diákban is benne van. A tanulás és az ismeretek elsajátítása valójában a világ megismerése a már korábban felfedezett tudás által. Innen csak egy lépés a kíváncsiság következő fázisa: a kutatás. Legyenek elkötelezettek a kutatás és a tudomány iránt! Megint csak Eötvös Lorándot idézem: **„Csak az az igazi tudomány, amely világra szól; s ezért ha igazi tudósok és - amint kell - jó magyarok akarunk lenni, úgy a tudomány zászlaját olyan magasra kell emelnünk, hogy azt határainkon túl is meglássák, és megadhassák neki az illő tiszteletet.”** (Eötvös Loránd, 1903)

Mi az egyetem?

Az egyetem a kiválasztottak és a meghívottak helye. Az egyetemet a professzorok és a diákok, az oktatók és az oktatottak, a mester és a tanítvány együtt teszik egyetemmé. Az egyetemekre épül a nemzet jövője. Azon múlik Magyarország és Európa sorsa is, hogy milyen egyetemeken, főiskolákon képződik ki a jövő generációja. 1911-ben, parlamenti felszólalásában az akkori kultuszminister a következőket mondta: **”...minden egyetemnek a tanítási és kutatási célzatain kívül rendszerint nagyobb körzetre kiterjedő művelődési hatása, igen gyakran nemzetpolitikai missziója is van.”**

A XXI. században az Európai Közösségben is felértékelődik az egyetemek szerepe és helyzete. „Európa szellemi tőkájének mozgósítása” című közleményében a Bizottság így fogalmaz: „Európának a tudásháromszög mindhárom csúcsát meg kell erősíteni: ezek az oktatás, a kutatás, és az innováció. Az egyetemek mindhárom téren alapvető fontosságúak. Az egyetemek korszerűsítését és minőségének javítását szolgáló befektetések mennyiségi és minőségi fokozásával közvetlenül Európa és az európaiak jövőjébe fektetünk be”.

Szükségünk is van erre, hiszen a globális világban zajló tudásversenyben Európa lemarad. Ha Európa utol szeretné érni az Amerikai Egyesült Államokat, akkor évente további 150 milliárd eurót kellene felsőoktatásra fordítania. Európának pedig nincs más esélye, csak az oktatás fejlesztése, hiszen az előttünk álló 20 évben Európa gazdasági paradigmája alapvetően meg fog változni. Gyártóbázisa tovább zsugorodik, a jövőbeni növekedés és szociális jólét egyre nagyobb mértékben a tudásintenzív iparágakra és szolgáltatásokra fog támaszkodni és mind több munkahely igényli majd a felsőbb iskolai képzést. Az új tudásalapú paradigma motorjai az egyetemek azonban nincsenek abban a helyzetben, hogy potenciális hozzájárulásuk teljességét az újraindított lisszaboni stratégia szolgálatába tudják állítani. Nem véletlen, hogy Európa szerte reformok sorozata próbálja a felsőoktatást átalakítani. A reformok azonban csak akkor érik el a várt sikert, ha megfelelő finanszírozással járnak. Az EU országai a felsőoktatásban a GDP 1,1 %-át költik el, ami jóval alatta marad Kanada (2.5%), az USA

(2.7%), és Dél-Korea (2.7%) finanszírozásának. A jó reform tehát nem költségcsökkentésben, oktatók elbocsátásában fejeződik ki, hanem a versenyképes finanszírozás biztosításában, amellyel szemben természetesen elvárható az intézményi modernizációs stratégiák széles tárháza. Mivel a felsőoktatás közjó, s elvárt állami és társadalmi feladatot teljesít, az egyetemek egy alapjaiban új megegyezést vagy „szerződést” szeretnének kötni a társadalommal, amelynek értelmében programjaikért, személyzetükért és erőforrásaikért felelősek és elszámoltathatóak lennének, míg az állami hatóságok a rendszer egészének stratégiai irányítását vállalnák magukra.

Amikor az egyetemek nagyobb autonómiát kérnek, ezen nem az állam kivonulását értik: éppen ellenkezőleg, abban a kérdésben már-már európai szintű egyetértés van, hogy az államnak fenn kell tartani, vagy akár meg kell erősíteni a felsőoktatásban vállalt felelősségét.

Meghívás az alkotó szellemi életre.

Az Egyetem 2005/2006. évi tanévnyitóján közös alkotó szellemi munkára hívok meg mindenkit: tanárt és diákot egyaránt. Mi szükséges a sikerhez?

Hit és bizalom. Hinni kell valamiben és valakiben. Először is hinni kell a választott hivatásban. Hinni kell önmagunkban és a képességeinkben, hinnünk kell, hogy másoknak szüksége van ránk és ifjúkori színes álmainkat nem fogja megszűrkiteni a pénzsóvár valóság. Hinni kell tanárainkban és barátainkban. Hinni kell a jövőben, és hinni kell az igazságban. És sosem szabad elcsüggedni.

”Mesterem arra tanított, hogy a negatívumokkal sohase elégedjek meg. Keressem meg a pozitív jelentést. Ha nem találom, keressem tovább. Minden sötétség igazi értelme, hogy fény. Minden szenvedés értelme, hogy öröm” (Hamvas Béla: Silentium).

A siker másik záloga a bizalom. Választott hivatásunk a bizalomra épül. Ha a tanár-diák, mester-tanítvány, orvos-beteg kapcsolat nem őszinte, ha bizalmatlanság mételyezi meg, ha mást mondok, mint amit gondolok, s ha a kimondott szó mögött más jelentést keresek, ha szavaink elvesztik tartalmukat, ha viselkedésünk színjáték, akkor elmarad a siker.

Jászai Mari erről így írt 1905-ben **„a világ: tükör. Amilyen arccal belenézel, olyat mutat vissza. Amennyit te adsz, annyi kapsz vissza”**. Amit a metafora kifejez - az egyén és a közösség kapcsolata – az évezredek óta nem veszít aktualitásából, s azt minden korban, mindenkinek újra kell gondolnia. Napjainkban különösen aktuális a számvetésnek ez a fajtája. Egyoldalú értékek mellett szerveződő világunkban látszólag csak az anyagi haszonnak és gyarapodásnak adatik megbecsülés. S úgy tűnik: a szellemi és erkölcsi értékeket csak kevesek tekintik zsinórmértéknek. Akkor tartják sikeresnek az egyént és a közösséget, ha a lehetőleg legkisebb befektetéssel kap minél többet. A ma közvéleményének tükrében azonban torzítva mutatja sikeresnek ezt az egyoldalú kapcsolatot. Az időtálló értékekhez őszinte és tiszta tekintet, egyenes beszéd és a tévedés lehetőségének beismerése szükséges.

Kedves Egyetemi polgárok!

Szeptember az újrakezdés ideje. Maradandót csak úgy alkothatunk, ha megőrizzük értékeinket, ha merünk álmodni és van víziónk a jövőről, és ha összefogunk. Amennyiben erre képesek vagyunk, akkor nem marad el a siker.

Isten hozta Önöket a Semmelweis Egyetemen!

Budapest, 2005. szeptember 03.

Tulassay Tivadar